

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.

Mattheüs 28:18b

Naar Jezus' eigen woord en belofte is Hij Zijn discipelen voor gegaan naar Galilea, na Zijn opstanding. Hij is hier samen met hen op de berg, die Hij hun bescheiden had. Waarschijnlijk is het niet ver meer van Zijn hemelvaart. Voor Hij echter Zijn plaats in zal nemen aan 's Vaders rechterhand, moet Hij eerst nog een samenkomst hebben met Zijn discipelen. Hier op deze berg zal Hij hun Zijn opdracht geven. Hier zullen zij geïnstalleerd worden tot hun ambt: "Gaaf dan heen, onderwijst alle volken". Die taak zal echter zwaar en moeilijk zijn. Dit voorziende spreekt de Heere dan ook, voor Hij hen uitzendt, tot hen dit moedgevend woord. Een eenzame berg in Galilea is de schouwplaats, waar we thans blikken op een der schoonste taferelen uit de geschiedenis van Gods Kerk.

De discipelen zijn op de bergtop aangekomen. Het Galilese landschap, met al de schoonheid, waarmee de Schepper het tooido ontrolt zich hier voor hun oog.

Op de achtergrond tekent zich af het strand van Genezareths meer. En te meer, trekt en boeit de discipelen dit landschap en is deze omgeving hun zoet, als zij bedenken dat hier het uitverkoren terrein was waar hun Meester arbeidde en predikte.

Deze beemden toch, ze zijn door-kruist van Jezus' voetstappen en ginds die waterspiegel, hij weerkaatste zo menigmaal het gelaat van de beminde Zaligmaker. Doch hoe is thans alles anders geworden. Hoe zijn ze in hun verwachtingen geschokt. Zij verwachtten een kroon op hun Meesters hoofd, en zie Hem gewerd een kruis. Judea en geheel Israël heeft Hem uitgeworpen. Een kruis is het loon op al Zijn liefdearbeid geweest. En thans, door al deze schokkende gebeurtenis-

sen heen, zijn ze weer met Hem saam. Hij is hun uit de dood weergegeven. Wonderlijk is het hun te moede. Nog, weten zij nauwelijks of ze waken of dromen. Waarom we dan ook lezen van sommigen, dat ze twijfelden; hoewel dit geheel af te keuren is, toch is deze twijfel begrijpelijk, gezien de dingen, die geschied zijn. Thans echter staat hun Meester, ja wat meer is, hun Koning gereed een kroon in ontvangst te nemen, waarbij alle schittering der aarde, en alle wereldse diadeem verbleekt. Neen geen aardse kroon dekt het hoofd van hun Profeet, gelijk ze eerst hadden gehoopt, maar Hij is tot de troon geroepen, welks luister de eeuwen verduren, en de macht van alle koningen der aarde in zich verenigen zal.

O welk een aanbiddelijk schouwspel zien we hier voor ons. De Heere Jezus op geringe afstand van Zijn discipelen, op de eenzame berg, en zij in zalige ontroering voor Hem terneder gebogen. Ja, waarlijk, hierin zien we een voorspel der profetie, dat eens alle volken zich voor Hem zullen nederbuigen en alle heidenen Zijn lof zullen getuigen.

Niet eer toch zal de raad Gods verwezenlijkt zijn, voor alle dingen onder Zijne voeten zullen gelegd zijn, opdat in de naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen die in de hemel en die op de aarde zijn.

Welaan, dat de Kerk in haar gebed dit bewonderend bidden toch niet vergeet; dat er toch veel zij een zich verliezen in de onmetelijke glorie van de Verlosser, een opgaan in de heerlijkheid Zijner deugden.

Dat de strijdende Kerk op aarde maar veel opvange het lied der triomferende, waarin de aanbidding tot volle hoogte komt; het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht en rijkdom en wijsheid en sterkte en eer en heerlijkheid en dankzegging. Zo toch klinkt het van de lippen des eeuwige gezegenden Verlosser: "Mij is

gegeven alle macht in hemel en op aarde". Gegeven: 't is dus een verkregen macht.

Vele vorsten hebben zich een weg tot de troon gebaad door het bloed hunner onderdanen, vorst Immanuel heeft zich een weg tot de troon gebaad door Zijn eigen bloed. Hij heeft de strijd alleen doorstreden, en schenkt Zijn volk de zege. Hoe betaamelijk daarom, dat Hij nu ook koning is over Zijn rijkgebied.

Alle macht, 't is thans gelegd in de handen die eens doorboord werden en op het hoofd, dat eens met doorren omkransd werd. Mij is gegeven. Hij wil daar dus mee zeggen, dat de macht Hem als Zoon des mensen is toegestaan, nadat Hij het grote midde-laarswerk voor de Zijnen in zegepraal heeft ten uitvoer gebracht. Toen pas kon Hem alle macht gegeven worden.

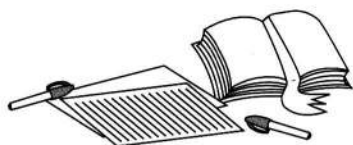
Pas na het volbrengen van dit werk bezit Hij de macht, kan Hij de satan binden, kan Hij Zijn scepter zwaaien van pool tot pool, kan Hij de herscheppende adem van Zijn levendmakende Geest over de dodenakker der mensheid laten gaan, en daar, naar de wet veroordeelde, genade bewijzen aan arme ellendige zondaren en voor Zijn kerk de poorten van het paradijs Gods ontsluiten. Mij is gegeven alle macht in de hemel en op de aarde, waarlijk zo kan Hij spreken, Die op Zijn kleed en op Zijn dij geschreven heeft: Koning der koningen en Heere der heren.

Welk een ontzaglijke tegenstelling zien we nu. Weleer de man van smarten, die in Gethsémané's hof als een worm over de aarde kroop, die door een bende heengeleid is, als een machteloze, die als een lam stemme-loos was voor het aangezicht Zijner scheerders. Hij de eertijds gehangene, de van God verlatene, is nu machthebber geworden.

Welk een onderscheid tussen het eertijds en het thans. Daar zagen we de

zwakheid van de mens, de nederbui-
ging, de kwelling, de kruisiging van
de mensheid van de Middelaar. Hier
zien we de almacht van de Godmens.
Klimmend langs ivoren toppen be-
klom Salomo weleer zijn troon van
goud, doch de meerdere Salomo
daalde eerst neder, opdat Hij opklom.
Hij daalde neder in de afgrond van hel
en dood, opdat alle macht in hemel
en op aarde Hem zou geworden, als
het gezegende Hoofd Zijner Kerk.
Nu kan Hij met volle recht, als dat
gezegende Hoofd, als de verzezen
Paas- en vredekonink tot Zijn neerge-
bogen discipelen en met hen mede
tot Zijn ganse duur gekochte kerk
spreken: "Mij is gegeven alle macht,
in hemel en op aarde".

Wijlen Ds. C. Smits

VAN DE REDACTIE

Inhoud.

In deze aflevering van ons blad heb-
ben we een meditatie geplaatst van
wijlen ds. C. Smits over Mattheüs
28:18b in verband met hemelvaarts-
dag. Ds. M.C. Tanis schrijft over 'Ik
voor u', een bekende en inhoudsrijke
zinsnede uit het avondmaalsformu-
lier. Van de hand van Ds. J.M.J.
Kieviet is opgenomen het tweede deel
van zijn toespraak gehouden op onze
laatste ontmoetingsdag en een afle-
vering over 'de drie stukken' waarin
wordt gewezen op een synode uit-
spraak van de afgescheiden kerken uit
1846. Ds. K. Visser gaat verder met
de behandeling van de Dordtse
Leerregels voor de jeugd. Ds. P. van
Zonneveld schrijft opnieuw "een
brief aan ouders." Ds. Hoefnagel gaat
in de vragenrubriek in op een vraag
over polygamie (het hebben van
meer dan een vrouw) in het Oude
Testament. U treft ook de samenvat-
ting aan van de gehouden toespraak
op onze ontmoetingsdag te Werken-
dam van ds. B.L.C. Aarnoudse. We
gaan zelf verder met het schrijven
over het boek van Thomas Sheppard

over de ware bekering. Ook is een
verslag opgenomen van een confe-
rentie uitgaande van het LCJ over
"Belijdenis doen".

Pinksterappèl

D.V. Maandag 9 juni (2e Pinksterdag)
zal het 25e Pinksterappèl worden
gehouden. Sprekers: ds. J. Westerink
en ds. A.K. Wallet. 's Middags aan-
vang 15.00 uur en 's avonds aanvang
19.00 uur. Sluiting omstreekt 20.30
uur. Er zijn geen broodjes en con-
sumpties beschikbaar. Plaats: Ned.
Herv. Grote Kerk te Weesp
(Kerkstraat).

KOEH

Bulgaarse voorgangers in Nederland:
de predikanten Yordan Todorov en
zijn zoon, George Todorov spreken in
de Pinksterweek op diverse plaatsen
in Nederland. Beide predikanten zijn
erg betrokken bij het evangelisatie-
werk. Zij zullen hierover spreken als-
ook over hun ervaringen onder het
communisme.

Verschijningsdatum volgend num- mer

Het volgende nummer van ons blad
zal D.V. donderdag 12 juni verschi-
nen. Copy graag binnen de donder-
dag een week voor de verschijnings-
datum. Bij voorbaat hartelijk dank
voor uw medewerking.

AvH.

Dit blad is een uitgave van de stich-
ting Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien
dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van
Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopie voor het volgende nummer
van "Bewaar het Pand" zenden
naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10,
8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,

2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting
Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Vere-
nigde Staten en Canada 6 dollar per
jaar.

Advertenties € 0,35 per mm met
een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

*Dit tijdschrift wordt ten behoeve van
iedereen die niet op de gebruikelijke
manier kan lezen uitgegeven op groot-
letter of via de Electronische Postbus.
Informatie en opgave: CBB, Christelijk
Bibliotheek voor Blinden en Slechtzien-
den, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel.
0341-551014.*

DE DRIE STUKKEN (5)

De rede van professor W. Verboom
die hij hield ter gelegenheid van zijn
ambtsaanvaarding als hoogleraar in
Leiden was enkele keren aanleiding
om in ons blad na te denken over de
drie stukken. Met name de verhou-
ding van ellende en verlossing had
onze aandacht. We hebben gezien
dat zowel Ursinus uit de 16e eeuw als
Kohlbrugge uit de 19e eeuw de drie
stukken 'ellende, verlossing, dank-
baarheid' als een belevingsorde heb-
ben opgevat. De drieslag in de
Heidelbergse Catechismus wil bevin-
delijk-chronologisch opgevat worden.
Al eerder constateerden we dat ze
daarmee in de lijn van de reformato-
ren Luther en Calvijn bleven.

In het slotartikel, de volgende keer
Deo volente, wil ik wat praktische lij-
nen trekken en tevens ingaan op
enkele vragen die me naar aanleiding
van deze artikelen bereikten. Maar in

dit vijfde artikel wil ik laten zien dat de
traditie in onze eigen kerken vanouds
geen andere is. Al eerder vroeg ik hier
aandacht voor. Nu ongeveer een jaar
geleden mocht ik in De Wekker iets
schrijven over de christelijke gerefor-
meerde prediking in de 19e eeuw.
Het was in dat verband dat in een van
de artikelen ook het thema van de
drie stukken aan de orde kwam. De
woorden die daaraan gewijd werden,
neem ik hieronder met een enkele
wijziging over.

Een synode-uitspraak

In september 1846 vergaderde de
synode van de afgescheiden kerken te
Groningen. Het bleek dat de lastbrief
van de Zuid-Hollandse afgevaardig-
den enkele leerstellige kwesties ver-
meldde. Zij wensten daarover "de
overeenstemming der vergadering"
te horen. Het waren vragen die sa-
menhingen met belangrijke thema's

als de toe-eigening van het heil en de persoonlijke heilszekerheid. Vragen die ongetwijfeld waren opgekomen uit de praktijk van prediking en pastoraat.

De synode kwam samen in een periode die niet de gemakkelijkste was in de geschiedenis van de kerken. Er was veel leerstrijd.

De strijd tussen de zogenaamde Drentsen en de Geldersen liet zich gelden. Maar op de synode zochten men wat bond. En men vond elkaar in de Formulieren van Enigheid, de belijdenis van de kerk der Reformatie. In deze traditie wist men te staan. En vanuit dat belijden was er ook antwoord te geven op de vragen die nu aan de orde waren.

Eén van de vragen die gesteld werden, betrof de kwestie of het nu wel of niet nodig was dat iemand die oprecht tot de Heere de toevlucht neemt, van te voren overtuigd zal moeten zijn van zijn schuld en onmacht. "Of", zo werd gevraagd, "mag iedereen, ook zonder die voorbereiding, geroepen worden tot de omhelzing van Christus?" Deze vraag hangt dus direct samen met de prediking van het Evangelie. Is die voor iedereen, of moet er eerst aan een aantal voorwaarden worden voldaan?

De synode laat zich in dit dilemma niet vangen. Ze doet een heldere uitspraak waarin de toeleidende weg tot Christus onomwonden wordt aangegeven maar die anderzijds toch niet tekort doet aan de vrijheid van het werk van de Heilige Geest.

De synode oordeelt, dat *"de Heere Jezus nimmer noodzakelijk noch dierbaar kan zijn tenzij de zondaar eerst (!) door de Heilige Geest overtuigd is van zijn doemwaardigheid en onmacht"*. Dat is het eerste deel van de synodale uitspraak. Er zal geen kennis van Gods genade zijn zonder dat er oprechte belijdenis is van zonde en schuld. Ja, zelfs gebruikt de synode de diep-ernstige woorden van 'doemwaardigheid en onmacht'. In de vraagstelling ligt het gevaar, aldus de synode, "om inbeelding voor oprecht geloof te houden". Ze waarschuwt dus met zoveel woorden voor zelfbedrog.

Als je meent dat je genade kunt bezitten terwijl je geen grondige kennis van je ellendige staat voor de Heere hebt, dan ligt er in je leven een groot risico. Welk? Te denken dat je een kind van de Heere bent, terwijl dat

niet het geval is! Want, zeggen de broeders in 1846: *"Niemand zal immers tot de Heere Jezus Christus willen komen dan die tevoren bij zichzelf overtuigd is van zijn ellendige staat!"* Het is onbestaanbaar, zo zeggen ze dus, dat je tot Christus komt, zonder dat je een diep besef van je verloren staat hebt!

Hierdoor wil de vergadering niet de vrijheid van de Heilige Geest beperken, maar alleen de gewone wijze van Zijn werking aangeven *"in opzicht tot maat en trap van overtuiging"*. Met dat laatste zal ongetwijfeld bedoeld zijn, dat men de Heilige Geest vrij wilde laten in het bepalen van de diepte van die zondekennis. Terwijl men toch staande hield dat een zondaar alleen tot Christus de toevlucht zal nemen, wanneer hij Hem werkelijk in de nood van zijn ziel nodig heeft.

De Heere werkt dus doorgaans zo dat hij een mens eerst bekend maakt met zijn zonde. Hij maakt hem tot een zondaar-voor-God, die de Heere zoeken gaat 'om geholpen te worden en genade te verkrijgen'. Wie zou er immers tot de Heere Jezus willen komen als hij niet tevoren is overtuigd van zijn ellendige staat voor God?! De Heere ontfermt zich echter over zondaren. En wie zo tot Hem de toevlucht neemt, zal zeker ontferming vinden. Zo doet de Heere door Zijn Geest eigenlijk een dubbel werk - Hij ontledigt en Hij vervult, Hij verlevendigt de zonden en Hij vergeeft de zonden, om Christus' wil. In deze zin spreekt de synode.

Over de tweede vraag - de vraag over de roeping tot de omhelzing van Christus - zwijgt ze. Maar ze spreekt de waarheid daarvan niet tegen. Ieder wordt geroepen tot Christus te gaan tot behoud. Aan ieder worden de beloften van het evangelie rijk en ruim gepredikt. Dat is de lijn die de synode van 1846 voorstaat aangaande de prediking. Een onderscheiden-de prediking. Met volledige honorering van de noodzaak van het ontdekkende en ontgrondende werk van de Heilige Geest - zonder welke niemand tot God zal gaan. En anderzijds een ruim aanbod van genade aan allen en een ieder, ja zelfs aan de grootste der zondaren. Zo sprak de synode.

In de prediking

Is er zo ook gepreekt in de kerken van de Afscheiding? Zo werd er inderdaad gepreekt. Ellende en verlossing, Wet en Evangelie - in deze orde... Het is

niet moeilijk daarvan talloze voorbeelden te geven. Ik geef enkele illustraties uit preken uit het midden van de 19e eeuw.

Ds. J.W.A. Notten bijvoorbeeld tekent in een preek over Handelingen 4 : 12a de persoonlijke weg van een zondaar die door God zaligmakend wordt bearbeid. *"Nu wordt een zondaar (namelijk wie zondaar in eigen oog is geworden), bekommerd over de zonde. (...) Licht is opgegaan over de donkere diepte van ons hart. Een ontmoeting greep plaats tusschen de vlekkeloos heilige God en onze bevleete consciëntie. Wij weten niets anders, niets meer, niets beters dan zondaren te zijn. (...) De Heilige Geest leidt ons oog naar Jezus en het bloed van Zijn kruis."* In deze weg vindt verzoening tussen God en de zondaar plaats.

Ds. K. Kreulen preekt over de gelijkenis van de tollenaar en de farizeër. Hij ziet in dit Schriftgedeelte vijf aspecten van de weg tot de zaligheid. Hij noemt ze onmisbaar: de zondaar die zich schuldig weet, die ontdekt is, die zijn zonde belijdt, die in het geloof de toevlucht neemt, die door Christus gerechtvaardigd wordt. Bij elk punt legt hij bij zijn hoorders de vraag aan het hart: *"Weet u hiervan? Is dit een werkelijkheid in uw leven?"* Deze dominee is ervan overtuigd dat de Heilige Geest de zondaar in deze orde tot Christus leidt. En toch zonder te vervallen in de dwingende voorstelling van elkaar opeenvolgende stations.

Nog één voorbeeld: een preek van ds. L.J. Hulst over Jesaja 6. Hij onderkent hier de drie stukken van de Heidelbergse Catechismus. Ergens midden in zijn preek laat hij ze functioneren als toetsstenen: *"... dat wij ons de vraag moesten stellen, of wij ook ervaring hebben van zulks als Jezaja, wat het wezen betreft. Of wij, als Jezaja door het gezigt der onreinheid verslagen, door de leer der verzoening bemoedigd, en door onze ontzondiging tot de dienst van God bereidvaardig zijn geworden."*

Evenals de synode dat deed, waarschuwt ook Hulst hier voor zelfbedrog. Dat geldt dan vooral degenen die van deze weg van overtuiging van zonde en schuld niet willen weten. Maar dan voegt hij er ook aan toe: *"Ik vrees dat er wellicht onder mijne hoorders zijn, die heel wat gelooven dat er zoo iet wat moet gebeuren, maar wat er gebeuren moet, daarvan weten zij niet..."*

Zo preekten de dominees uit de kerk van de Afscheiding helemaal overeenkomstig de leeruitspraak van 1846.

Ooit - het was in 1947 - verscheen een boekje met de opvallende titel 'Wat is Christelijk Gereformeerd?' Het boekje, geschreven door ds. J.H. Velema, was gepubliceerd in de reeks van het toen bekende Ds. H. Janssen-Fonds. U begrijpt: de inhoud van het geschrift wil antwoord geven op de vraag die in de titel wordt gesteld. En de schrijver formuleert het antwoord met verwijzing naar de genoemde uitspraak van 1846. Hij haalt daarin deze synode-uitspraak met grote instemming aan. En terecht. Want laten we goed beseffen: deze leeruitspraken golden in 1947 en gelden in 2003 nog steeds! Ze zijn onverminderd van kracht.

Ik citeer enkele regels van ds. Velema:

"In dit verband willen we wijzen op de echt Christelijke Gereformeerde uitspraak van de Synode der Christelijke Afscheiden Gereformeerde Kerk in 1846 te Groningen gehouden, betreffende de toepassing der zaligheid. (...) We zullen goed doen deze uitspraak alle aandacht te blijven geven. Ze mag niet vergeten worden. Ze geeft nog precies weer de Schriftuurlijke gedachte over het leven des geloofs. Ze is niet geboren op de studeerkamer, maar de praktijk der godzaligheid is er de achtergrond van. (...) Deze uitspraak is geheel in overeenstemming met de Belijdenis onzer Kerk!"

Het is van harte te hopen dat heel ons kerkelijk leven zich nog steeds achter deze uitspraken van de synode van Groningen schaaft. En die ook laat functioneren in prediking, pastoraat en geestelijke praktijk.

Ds. J.M.J. Kieviet

TOESPRAAK N.A.V. 2 TIM. 3:16b en 17

Samenvatting van de gehouden toespraak naar aanleiding van
2 Tim. 3:16b en 17 op de Bewaar het Pand dag te Werkendam 26 april 2003

Want het Woord des HEEREN, 't richtsnoer Zijner daân, is volmaakt rechtvaardig, al onz' achting waardig, eeuwig zal 't bestaan.

Zo klinkt in Psalm 33 het loflied op het Woord des HEEREN. Dat Woord is al onze achting waard. Waarom? Waartoe? Paulus schrijft aan Timotheus dat de Heilige Schriften die hij van kinds af geweten heeft, hem wijs kunnen maken tot zaligheid, door het geloof, hetwelk in Christus Jezus is. Zonder de Schriften weet de mens niet hoe hij zalig kan worden. Wij leren de Heere niet kennen uit de natuur. Hoezeer de natuur ons als Gods schepping ook aan kan spreken. De Zaligmaker moet ons geopenbaard worden. Door Woord en Geest bekend gemaakt en toegepast worden.

En daarom moet Timotheus als die-naar in de gemeente met de Schriften werken. In grote getrouwheid. Het is zijn roeping dat wat de Schriften leren, te verkondigen: 'Predik het Woord, houd aan, tijdig en ontijdig, wederleg, bestraf en vermaan in alle lankmoedigheid en leer'. Door de prediking moeten de Schriften werken in de harten van de hoorders. De Schrift die van God is ingegeven.

Die Goddelijk gezag heeft. Die alles te zeggen heeft en daarom tot nut is van de hoorders. En dat betreft zowel leer als leven. Op een viervoudige wijze wordt dat dan aangegeven in vers 16: *de Schrift is nuttig tot lering, tot weder legging, tot verbetering en tot onderwijzing in de rechtvaardigheid.*

De Schrift is nuttig tot lering. Daar dient de Schrift voor. En daar past maar één houding bij ten diepste die werkelijk goed is; die van de ootmoedige leerling, die onderwezen wil worden, die het niet beter moet willen weten, maar die honger naar onderwijs heeft.

En wat de Heilige Schrift ons te leren geeft, is goed. Paulus houdt het Timotheus zo voor: 'houd het voorbeeld der gezonde woorden, die gij van mij gehoord hebt, in geloof en liefde, die in Christus Jezus is'. Als evangeliedienaar zal hij het Woord der waarheid 'recht moeten snijden'. Hij, die zelf opgevoed is met de Schriften, mag daar nu zelf uit onderwijzen. Welk een voorrecht, maar ook welk een verantwoording.

We moeten er vandaag ook maar een streep onder zetten, dat het eerste dat genoemd wordt, *het leren* is. Kennis

vergaren, het is en blijft zo nodig. En hoe droevig is het in het algemeen daarmee gesteld. Laten we er aan vasthouden te laten leren op de zondagschool en op de catechisatie. Laten we erop gericht zijn, om in de prediking onderwijs te geven. Geestelijk onderwijs vanuit het Woord dat uitgelegd wordt. Waarom? En waarom niet beginnen op de catechisatie met inzicht en discussie? Omdat we ons moeten laten gezeggen door wat God te zeggen heeft in Zijn Woord.

O zeker, het is de overtuigende werking van de Heilige Geest in het hart die zo nodig is om echt geestelijk te leren. Maar dat gaat niet buiten de kennis van de Schrift om.

Het kan ook niet zonder het werk van de Geest. Werkelijk te leren, te leren geloven, te aanvaarden dat we mens zijn, dat we in zonde gevallen mensen zijn die niet kunnen sterven zoals we geboren zijn. Het zijn geen vermogens van de mens die ons daartoe in staat stellen. We willen het niet eens. Geloven een doelmissie te zijn, een eerrover te zijn en bij God in de schuld te staan. En daarom, hoe nodig dat Gods Geest ervan overtuigt.

Als we geestelijk leren wie God is en wie we zelf zijn, is dat een leren op de school van de Heilige Geest. En Hij leert dat Gods heilige wet ons schuldig stelt. En dat we niets hebben om het met God in orde te maken. Maar dood zijn door de zonden en misdaden. Dat zaligworden alleen uit genade kan. Om de verdienste van de Zaligmaker. Welk een wonder dat die genade wordt verkondigd! Mag het een wonder voor u zijn? Staat u er naar om Gods genade te leren kennen? Door het geloof als gave van de Heilige Geest, te leren de dingen die ons door God geschonken zijn?

Het is een leren door Woord en Geest. Door die beiden en niet door één van beiden. Worden Woord en Geest van elkaar losgemaakt, dan zullen we de dingen van Gods Woord niet recht kunnen verstaan, maar dan staan we open voor de dwaling.

Hoe snel komt de dwaling niet op. Timotheus had er ook mee te maken. En ook dan, zegt Paulus, is daar de Schrift om mee te werken. De Schrift is nuttig tot wederlegging en tot verbetering. Vanuit de gezaghebbende woorden Gods moet enerzijds de dwaling weerlegd en anderzijds gecorrigeerd worden.

En als Timotheus er toen mee te maken had, zouden wij er dan nu niet

mee te maken hebben? Wij die leven in een tijd waarin men niet maar voetschoots voor waar aan wil nemen wat onze ouders voor waar aannamen? Een tijd waarin het gezag al meer tanend is en het individu met zijn eigen mening zichzelf ten norm is?

Paulus schreef het al: 'er zal een tijd zijn waarin zij de gezonde leer niet zullen verdragen, maar kittelachtig zijnde van gehoor, zullen zij zichzelf leraars opgaderen naar hun eigen begeerlijkheden' (4:3). We moeten ervan getuigen dat 'zo het niet is naar dit Woord, het geen dageraad zal hebben' (Jes. 8:20). Maar we moeten ook 'de vragen die dwaas en zonder lering zijn, verwerpen' (2:23). Vragen die niet tot onze stichting dienen, maar die maar twist veroorzaken, waar geen zekere antwoorden op te geven zijn. En die liggen er op verschillende terreinen. Die kunnen wij oproepen, bedenken als we al te curieus zijn zoals de belijdenis dat noemt bepaalde dingen willen onderzoeken. Wat voor ons verborgen is, mag ook verborgen blijven. Laten we zoals een Luther en een Calvijn de eerbied voor het Woord hebben dat wat wij niet vermogen in te zien, ook niet zullen aantasten.

Maar als het gaat over de dingen die genoegzaam zijn geopenbaard, moeten we die duidelijk belijden en bij dwaling die *weerleggen en verbeteren*. Timotheus in Efeze had ook met dwaling te maken. Daar waren Hymeneus en Filetus 'die sommiger geloof verkeerden' door te zeggen dat de opstanding al geschied was, dan namelijk wanneer iemand tot geloof gekomen zou zijn. Dat zou dan de opstanding zijn. Hier zien we iets van de typisch Griekse denkwijze waarin niet gerekend werd met de troost na dit leven. Waarin niet gerekend werd met de eeuwigheid.

Maar als dat nu alles was, dan was het christelijke geloof niet meer dan slechts een aardse aangelegenheid. Als dat zo zou zijn, zegt de apostel Paulus, 'zo we alleen in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn we nog de ellendigste van alle mensen' (1 Kor. 15:19). Dan zouden we nog verloren gaan. En daarom, verschillende keren wijst de apostel er op; Timotheus, houdt in gedachtenis dat Christus uit de doden is opgewekt. Het gaat in de kerk maar niet om aardse dingen. Het gaat maar niet om een bepaalde wijze van "zijn" hier op

aarde. Maar om de eeuwige dingen. Uw ziel, uw eeuwig "zijn" is er mee gemoeid. En is het dát niet dat gaat leven, als het Woord kracht gaat doen in ons leven? Ik ben geschapen voor de eeuwigheid. Ik moet God ontmoeten. Mijn ziel moet gered worden.

Maar dat niet alleen; Timotheus en met hem alle dienaren moeten niet alleen het licht van de Schrift doen vallen over de leer aangaande de eeuwige zaligheid, maar ook over het leven van alledag. Het verkeerde in de levensopenbaring moet aangewezen, wederlegd en verbeterd worden. En ook dat is het nut van de Schrift dat die *onderwijst, opvoedt in de rechtvaardigheid*. Als we ons door de Schriften laten gezeggen, komt ook dat aan de orde; het leren, het oefenen van gerechtigheid. Waar Gods gebod als normerend wordt aangevaard, zal er ook de begeerte zijn om 'recht en gerechtigheid te doen'. Dat brengt de vreze des Heeren met zich mee. De apostel roept er ook toe op: 'jaag naar rechtvaardigheid, geloof, liefde, vrede, met degenen die de Heere aanroepen uit een rein hart' (2:22).

In vers 17 van 2 Tim. 3 lezen we dan tot welk hoog doel dat alles dient. *Opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust*. De *mens Gods* deze uitdrukking komt in deze brief alleen hier voor en verder ook in 1 Tim. 6:11 waar we lezen 'gij o mens Gods, vlied deze dingen' (zoals het razen omtrent twistvragen en de geldgierigheid, de wortel van alle kwaad).

Mens Gods...., deze aanduiding doet denken aan het O.T.: 'mân Gods'. Zo werden Mozes en verschillende profeten wel genoemd. Zo kunnen we hier ook Timotheus zien als een man Gods, maar het mag ook breder gezien worden.

Het is de mens die God heeft leren kennen en leren dienen. Op die mens Gods moet het werk van Timotheus zich richten. Die mens Gods moet geleerd worden in het woord der waarheid, bij hem moeten dwalingen *weerlegd en verbeterd* worden en hij moet *geoefend worden te leven in de rechtvaardigheid*.

Het is de mens die staat in het ambt aller gelovigen, die door Timotheus als een getrouw dienaar bearbeid moet worden om toegerust te worden tot zijn taak.

De *mens Gods*, dat is een mens met wie God begonnen is. Een hoge titel. We zijn het van nature niet. We stonden in de staat der rechtheid in het beeld Gods; in ware kennis, gerechtigheid en heiligheid. Profetisch, koninklijk en priesterlijk was er een volmaakt dienen. Maar het is er niet meer. Dat beeld is verbroken. Slechts in kleine overblijfselen nog in ons aanwezig. De *mens Gods*, dat is het 'maaksel van God'. Daar is de levenwekkende kracht van God voor nodig geweest om zulk een mens te maken. Dan wordt het beeld van God in beginsel weer hersteld. En dat heeft een doel; het is een 'geschapen zijn tot goede werken in Christus Jezus'. Want er is werk te doen. Ambtelijk werk te doen. Door degenen die er in het bijzondere ambt toe geroepen zijn. Maar ook breder in het ambt aller gelovigen.

En daar is *toerusting* voor nodig door hen die met het woord werken. *Volmaaktelijk tot alle goed werk toegerust* staat er. Opdat die mens Gods geheel en al zal worden toegerust. Gedurig weer heeft hij dat nodig. En die toerusting gaat diep, dat is maar niet het aanleren van een techniekje. Er moet veel geleerd worden.

Aangeleerd maar ook afgeleerd.

En gaat dan de weg omhoog? Wordt het dan: een steeds beter doen, totdat het werk uiteindelijk volmaakt gebeurt, totdat de Heere volmaakt wordt gediend? Als we het zo lezen, dan lezen we het verkeerd. Die volmaakte, die gehele toerusting ziet erop dat de mens Gods op allerlei manier en op alle terreinen wordt toegerust.

De toerusting is compleet, maar die mens wordt niet volmaakt en toch ook wel. Het staat er echt zo: *opdat de mens Gods volmaakt zij*. Nee het is geen perfectionistisch heiligheden streven van de apostel hier. Weliswaar spreekt Paulus er ook elders duidelijk over dat het werk van de dienaren is 'tot volmaking der heiligen, tot opbouw van het lichaam van Christus. Totdat wij allen zullen komen tot de enigheid des geloofs en der kennis van de Zoon van God, tot een volkomen man' (Ef. 4:12, 13).

Maar die heiligen zijn dan niet zo dat ze de HEERE volkomen dienen zonder tekort en zonder zonde. 'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?' De oude mens blijft een levenslange werkelijkheid. Een strijd die we nooit te boven

komen. Het goede dat je wilt doe je niet. 'We struikelen dagelijks in velen' (Jak. 3:2). Maar dan wordt wel beoefend wat Paulus zo krachtig aanbeveelt 'jaag naar gerechtigheid, geloof, liefde, vrede, met degenen die de Heere aanroepen uit een rein hart' (2:22). Zelf zegt hij er dit van: 'niet dat ik het alrede gekregen heb, of alrede volmaakt ben, maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik ook van Christus Jezus gegrepen ben' (Filip. 3:12).

Nog niet en toch ook al wel. En toch volmaakt. Ja de apostel leert het zelfs ook zo: 'Gij zijt volmaakt in Hem, in Christus Jezus' (Kol. 2:10). Het hoort tot de opdracht van de verkondigers om 'een iegelijk mens volmaakt te stellen in Christus Jezus' (Kol. 1:28). Te doen zien dat een mens in Hem volmaakt kan zijn. Dat is maar geen aanzeggen zondermeer. Maar dat is het geheim dat Christus Jezus hun

woorden daar voor ook gebruikt en Zichzelf zo een gemeente heerlijk voor stelt, heilig, onberispelijk, zonder vlek of rimpel (Ef. 5:27). Het is alles uit Hem.

Door de beoefening van het geloof mag het gekend worden. En wat is zulk een mens Gods dan gelukkig. Niet met zichzelf. Maar met Zijn Heere en Meester. Ziende op zichzelf, enkel tekort, hij is het onwaardig, maar ziende op Hem; hoe groot is Hij. Hij zal eeuwig de ere ontvangen. In Hem heeft die mens Gods alles. O hoe groot is Gods gave. 'Hij is ons geworden wijsheid van God, rechtvaardigheid, en heiligmaking en verlossing' (1 Kor. 1:30). Dan kan het ook niet anders dan dat er geroemd wordt in de Heere alleen. En dan doet het ook verlangen naar het eeuwig zijn bij en met de Heere. Verlost van zonde, verlost van jezelf en volmaakt toegerust om Hem volmaakt te dienen.

ds. B.L.C. Aarnoudse

Jezus Zelf over Jona spreekt op een wijze die niet voor twee-erlei uitleg vatbaar is... - nee, dat maakt in dat verband geen indruk!

Zo sijpelt de twijfel verder. Ja, zo wordt er – bedoeld of onbedoeld - door gereformeerde theologen aan gewerkt om die twijfel onder het kerkvolk te brengen. En ondertussen wordt het fundament van het christelijk geloof ondergraven.

De jeugd voelt het scherp aan. Eén van mijn belijdenis-catechisanten zei het onlangs zo: "Als Jona in de vis en Daniël in de leeuwenkuil niet letterlijk waar zijn geweest, dan moet ik ook gaan twifelen aan de opstanding en de hemelvaart van de Heere Jezus. Want waarom zou het ene dan wel waar gebeurd zijn en het andere niet?!"

Maar op deze manier vervalt het hele christelijke geloof." Waarop een ander reageerde: "Waarom willen die theologen ons aan het twifelen brengen? Ze denken dat de Bijbel er geloofwaardiger door wordt. Maar de Bijbel wordt zo juist minder betrouwbaar..."

"AL DE SCHRIFT IS VAN GOD INGEGEVEN..." (2, SLOT)

Verkorte versie van het gesprokene op zaterdag 26 april 2003 te Werkendam, n.a.v. 2 Timotheüs 3: 16

Na het voorgaande wil ik met u een tweevoudige toepassing maken: één naar buiten en één naar binnen. Eerst een ogenblik de spiegel van ons af en daarna diezelfde spiegel naar onszelf toe.

Er is betreffende het gezag van de Schrift – althans wat de erkenning daarvan betreft - in de vorige eeuw een hele verschuiving geweest. En het dramatische is: ook en juist in kerken die zich sieren met de naam gereformeerd. Nog in het midden van de 20e eeuw was het de gereformeerde professor Polman - een rechtzinnige hoogleraar - die de dreiging heeft aangevoeld. En die ze als volgt vertolkte. *"De oude muur van het bijbelse Schrift-verstaan die eeuwenlang de christelijke vesting omsloten en beschut heeft, lijkt thans geheel gesloopt te worden. Eerst vielen er enkele stenen uit, daarna ganse brokstukken, tenslotte was er geen restauratie meer mogelijk. Zodat men of zuchtend of vrolijk de oude muur met de grond gelijk heeft gemaakt!"*

Toen prof. Polman op deze wijze de alarmklok luidde, zou het nog enige tijd duren voor in 1980 in zijn eigen kerken het rapport 'God met ons' zou verschijnen. Een geschrift dat afre-

kende met de klassiek-gereformeerde Schriftvisie. Het gezag van de Schrift werd relationeel verklaard. Dat rapport werd op de synode vrolijk aangenomen. En met een gevoel van opluchting werd het in de plaatselijke kerken ontvangen. Eindelijk was men nu bevrijd van het knellende juk van de woordelijke inspiratie van de Schrift. De waarschuwendende woorden van prof. Polman klonken vóór 1960. De wissel in de Gereformeerde Kerken ging in 1980 om. Maar let nu eens op. Toen, in 1980 dus, klonk er in de breedte van de gereformeerde gezindte (en ook binnen de evangelische beweging) protest. Met woorden als: "Een zwarte dag in de Nederlandse kerkgeschiedenis!" en "Een weg van ontrouw aan de Schrift!" Terecht!

Maar - en dat is de tragiek! - dezelfde mensen die toen vonden dat de Bijbel in de beklagdenbank werd gezet - diezelfde mensen hebben inmiddels ook hun vragen. Velen van hen althans. De ferme taal is verstomd. Want ook zij zeggen nu niet meer te weten of de zes dagen wel echt zes dagen waren.

En hoe dat zit met de vallende muur van Jericho. En of Jona wel echt in de vis heeft verkeerd.... Dat de Heere

Een schip op strand is een baken in zee. Dit spreekwoord is wel bijzonder van toepassing op de situatie waarin we ons bevinden. En dan kan ik er nog één aan toevoegen: een gewaarschuwd man telt voor twee. Waar ik op doel? Op het aangrijpende voorbeeld van de Gereformeerde Kerken in Nederland. De inhoudelijke teloorgang van deze kerken zou voor ons allemaal een waarschuwing moeten zijn.

In de jaren twintig en dertig waren zij nog een bolwerk van rechtzinnigheid. Ik denk bijvoorbeeld aan de uitspraak van de Synode van Assen in 1926, waarin heel nadrukkelijk de historische feitelijke van de zondeval werd verdedigd. En nu zijn deze kerken bijna over de hele linie in het moeras van modernisme en vrijzinnigheid weggezakt.

Overigens vrees ik dat vrijwel alle kerken die tot de gereformeerde gezindte behoren ergens een plek innemen op de ontwikkelingslijn van de Gereformeerde Kerken tussen 1930 en nu. De één verder dan de ander.

En helaas – onze eigen Christelijke Gereformeerde Kerken komen in die ontwikkeling niet achteraan.

De discussies rond de vrouw in het ambt die, ook na de duidelijke synode-uitspraak van 1998, nog niet ver-

stomd zijn, wijzen er op. Ook die hebben alles te maken met de visie op de heilige Schrift.

Met veel respect noem ik de naam van de vrijgemaakte prof. J. van Bruggen en zijn recent verschenen boek 'Het kompas van het christendom'. Aan het slot van dat boek zegt hij ongeveer het volgende: Wie de historische geloofwaardigheid van de Schriften aanvecht, zaagt de tak door waarop hij zit. Er is slechts voor een beperkte tijd de keuze tussen een confessioneel christendom en een modern bijbels-kritisch christendom. Vroeg of laat blijkt deze keuze over te gaan in een keuze voor of tegen het christelijk geloof. Het gevolg zal zijn dat het geloof in God en in Christus uit de koers raakt. En dan missen we de haven! Tot zover de ernstig-dreigende woorden van prof. Van Bruggen. Voor ons en onze kerken geldt: wie meent te staan, zie toe dat hij niet valle!

Dit was de eerste toepassing. Maar dat is niet het enige wat ik in dit verband zeggen wil. Ik kan er niet buiten en ik wil er ook niet buiten om de pijn ook op ons eigen hart te richten.

Want nu is mijn vraag aan u, aanwezigen op deze Bewaar-het-Panddag, kent u zo de heilige Schrift? Zoals ze ons hier getekend wordt? Namelijk als de van God ingegeven Schrift? Als de door Gods Geest geademde Schrift? Als het Woord dat Zich met goddelijk gezag aan uw leven meedeelt? Als het Woord van de heilige en majestelijke God? Als het Woord dat u enerzijds doet schrikken & beven? Het Woord dat anderzijds vol vertroosting in uw hart & leven is binnengekomen: "Vreest gij niet!"

Kent u het Woord van de Heere zo? Als een Woord dat van Boven is. Dat enerzijds uw leven ontmaskert. Dat u maakt tot wat u bent: een goddeloos en verloren mens voor God. Dat u als met een pijn doorboort. Zoals die mensen op het Pinksterfeest.

Waardoor ze verslagen werden in het hart? Zodat ze het uitriepen: "Wat zullen we doen, mannen broeders?" Dat Woord dat echter ook medicijn is voor verslagen harten en gewonde gewetens. Kent u zo het Woord van de Heere? Het Woord dat in uw leven Christus heeft geopenbaard – tot verzoening en tot heiligmaking?!

Het is het Woord van God waarvan we zingen: "Mijn ziel, herdenk met

heilig beven, hoe God met majesteit bekleed, Zijn Wet, Zijn Woord, op Horeb heeft gegeven, waar Hij Zijn woorden horen deed..." En hoe luiden die woorden van de Heere? Samengevat: "Wees heilig, want Ik de Heere ben heilig!" En dan moet ik zeggen: "Heere, ik ben niet heilig. Ik kan voor Uw aangezicht niet bestaan. Uw Woord zegt mij het oordeel aan. Immers, vervloekt is een ieder die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der Wet om dat te doen... Die vloek en dat oordeel moeten mij treffen. - Nogmaals: kent u zo het Woord van de Heere?

Je zou toch zeggen, als dat je ervaring is, dan duw je dat Woord van de Heere toch van je weg. Ver van je weg... Daar moet ik niets van hebben.

- Maar nu het wonder, als het de Heilige Geest is die mij van mijn verloren staat overtuigen gaat... En de Heilige Geest hanteert daarbij het Woord waarvan Hij Zelf de auteur is... Weet u, dan krijg ik dat Woord van de Heere en de Wet van de Heere toch zo lief. Ook al veroordeelt het mijn leven. Dan zeg ik: "Heere, ook al val ik er buiten, van dat Woord van U wil ik niets af hebben. Heere, maak mij Uwe wegen, door Uw Woord & Geest bekend..." Dat Woord van de Heere heb ik onuitsprekelijk lief gekregen. Ook al beef ik voor datzelfde Woord.

Maar daar blijft het niet bij. Als de Heere mij dan onderwijzen gaat uit Zijn Woord... En als ik het geestelijk onderwijs uit Zijn getuigenis ontvang, dan ga ik ook toestemmen wat Paulus aan Timotheus schrijft - in hetzelfde verband en over diezelfde Schriften: "... die u wijs kunnen maken tot zaligheid, door het geloof, hetwelk in Christus Jezus is..." Dan ga ik - als de

Heere mij er zicht op geeft - ook het hart van de Schrift verstaan. En dat hart, dat is een Naam: de Naam van de Heere Jezus Christus. Want de Schriften, "die zijn het die van Mij getuigen!", zegt de Heere Jezus.

Hebt u zo al de Schriften leren lezen, leren spellen, leren verstaan? Lief gekregen vooral? Als onze Catechismus spreekt over de enige troost in leven en in sterven, dan weet u wat onze belijdenis zegt op de vraag hoeveel stukken nodig zijn om in die troost zalig te leven en te sterven. Welnu -

- hoe zal ik weten hoe groot mijn zonde en ellende zijn? Door de bediening van de Heilige Geest. En Hij gebruikt daartoe de heilige Schriften.

- hoe zal ik weten hoe ik van al mijn zonde en ellende verlost worde? Op geen andere wijze: door de bediening van de Heilige Geest, door middel van diezelfde heilige Schriften.

- hoe zal ik Gode voor zulke verlossing dankbaar zijn? Op gelijke wijze. Ook de dankbaarheid leer ik door Woord en Geest. In de strijd tegen de doodsvijanden, in de moeiten van de geestelijke duisternissen en in mijn dagelijkse verootmoediging voor de Heere wil de Heilige Geest telkens datzelfde Woord gebruiken. En het is mijn voortdurend gebed: "Maak in uw Woord mijn gang & treden vast..." Want dit heb ik geleerd: "Hoe wonderbaar is Uw getuigenis. Daarom zal mijn ziel dat ook getrouw bewaren. Want de opening van Uw woorden zal gewis, gelijk een licht het donker op doen klaren. Zij geeft verstand aan slechten, wien het gemis van zulk een glans een eeuwige nacht zou baren!"

Ds. J.M.J. Kieviet

IK VOOR U!

We weten dat Caspar Olevianus het avondmaalsformulier grotendeels opgesteld heeft. Hij is ook de medeopsteller van de Catechismus. Van zijn leven is ook het een en ander bekend. Het is nuttig en nodig daar kennis van te nemen. Immers de tijdgeest doorwaait het breed kerkelijke leven. De overtuiging leeft dat men niet meer met het verleden uit de voeten kan. Denk aan de visie op de Catechismus. Het is een museumstuk geworden. Op plaatsen waar het leerboek nog gebruikt wordt heeft men er moeite

mee. Alles wordt opgehangen aan taal en stijl. Het niet kunnen begrijpen. Of te scholastisch. Men heeft het zelfs over een catechismus à la Hanna, of die van Elly en Rikkert. Nu is dit opvallend, wanneer het gaat over computer of internet, dan zijn er geen problemen. Men volgt lessen of cursussen. Wat hebben in het verleden catechese en pastoraat niet gedaan. Laat daaraan gedacht worden. Tenminste als men zelf leeft bij de grote waarde van de Heidelberger en als dit boek naast de Bijbel een

schatboek is geworden. Ik denk aan de woorden die dr. Kohlbrugge sprak op zijn sterfbed: "De Heidelberger, de eenvoudige Heidelberger, houdt daaraan vast, kinderen!" Waarom, dat weten we uit zijn geschriften. Hij was doorgedrongen in de Heilige Schrift en de Belijdenis van de kerk. Ditzelfde kan gezegd worden van Olevianus. Een historiekennner schrijft van hem: Olevianus was een bezielt prediker. Een kerkreformer die het kerkelijk leven ook na de diepingrijpende hervormingen in vaste banen wist te leiden. Een man die prachtig werk gedaan heeft voor de liturgie en de kerkenordering van de Gereformeerde kerken. Die zijn verdiensten ook heeft op pedagogisch terrein voor het christelijke onderwijs. Hij was een man die rijke kennis had van Gods Woord en het persoonlijke geestelijke leven was hem niet vreemd. Welk een getuigenissen heeft hij ons nagelaten. Hij behoort tot de voorgangers waarover de apostel schrijft in de Hebreeënbrief: Gedenkt uw voorgangeren die u het Woord Gods gesproken hebben en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling. Laten we daarbij blijven met het belijden van David: ik ben een gezelschap van allen die U vrezen en van hen die Uw bevelen onderhouden. Wanneer de leus is: tijden veranderen en wij met hen, laat de praktijk zien waar het heengaat en waar men terechtkomt. We hebben bakens in zee. Hebben we er oog voor? Wanneer we denken aan Olevianus dan spreekt zijn kennis van Gods Woord en 's Heeren heilswerk ook in het avondmaalsformulier. Aan de orde van overdenking is de treffende passage: Ik voor u (daar gij anders de eeuwige dood had moeten sterven). Hier wordt de kern van het plaatsvervangende werk van de Heere Christus weergegeven. In de hof van Gethsemane klonk het: Indien gij dan Mij zoekt, zo laat dezen henegaan. Niet mede gearresteerd, maar vrijgelaten. Met nadruk wordt Jezus' woord in het formulier gehoord. Daar gij de eeuwige dood had moeten sterven. Wat onder de eeuwige dood moet verstaan worden, geeft de Heere in Zijn Woord aan. De geestelijke, de tijdelijke en de eeuwige dood. Het voor altoos gescheiden leven van de Heere en het ondervinden van Zijn toorn. Door Woord en Geest gaan we verstaan wat in onze Heidelberger beleden wordt: Aangezien we dan naar het

rechtvaardig oordeel van God tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben is er enig middel waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen. Dit is niet scholastisch, maar praktisch. Op de school van de Heilige Geest krijgen we Godskennis en zelfkennis. Wat de Heere in Zijn Woord laat horen wordt verstaan. Welk een beeld wordt ons gegeven in Romeinen 3. En dat van ieder. Het getuigenis is: de ganse wereld is verdoemelijk voor God. Wie voor 's Heeren uitspraak en alzo voor Zijn recht leert buigen, aanvaardt zijn strafwaardigheid. Die daad blijft niet beperkt tot een bepaalde tijd in het leven, maar wordt het hele leven door beleden. Laten we denken aan Psalm 130: Zo Gij Heere de ongerechtigheden gadeslaat, Heere, wie zal bestaan? Bij de vermeerdering van de Godskennis en van 's Heeren heilige eisen, komt de verdieping van de zelfkennis. En wat men verdiend heeft. Maar daarbij laat de Heere het niet. Het middel tot genade, tot gemeenschap, herstelling met de Heere, wordt in Gods Woord aangegeven. Dit gaat leven. Het middel is Jezus Christus. Het Lam Gods. De Gekruisigde. Door Hem is er wegname van zonde en schuldbetaling. Bevrijding van het rechtvaardig oordeel van God. Verlossing van de vloek der wet. En gaat het "Ik voor u" spreken, dan wordt men stil. Wat wordt het plaatsvervangend lijden en sterven van Jezus Christus groot en rijk. Het "Ik voor u" gaat het leven beheersen. Daardoor is zaligheid. Eeuwig behoud. Nu gaat de Heere in Zijn grote liefde dit in de avondmaalsviering verzegelen. Dit nu geeft veel troost en versterking en geeft ook een hopen op de Heere en het verwachten van Zijn heil. De Heere schenkt verzekering van Zijn genade en trouw. Vandaar Zijn spreken: dat Hij Zijn lichaam aan het hout des kruises in de dood heeft gegeven. De vermelding nl. aan het hout des kruises,

onderstreept zowel de werkelijkheid als de schande en ernst van Zijn dood. Die liefdesdaad van Hem is zeer groot. Zij wordt steeds groter, want de hongerige en dorstige ziel wordt met Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed tot het eeuwige leven gespijzigd en gelaafd. Het gaat heen naar het eeuwige leven met de Heere. Het slot van deze rijke passage is treffend: even zekerlijk als een iegelijk dit brood voor zijn ogen gebroken wordt en deze beker hem gegeven wordt. Die uitdrukking, "even zeker" heeft de hemelse Gastheer gesteld tot verzekering, tot versterking van het geloof. De Heere maakt zo Zijn Naam waar: Ik ben de Goede Herder. Maakt dit ons klein? Ootmoedig? Dit is zo wanneer we hartelijk belijden: Heere, ik heb de eeuwige dood verdiend. Maar de Heere stelt daar tegenover: Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde. Zo gaan we ook verstaan wat Olevianus in zijn testament heeft vastgelegd. Hij dankt daarin God ootmoedig, dat de Heere hem geschapen, krachtig geroepen heeft en het waarachtig geloof geschonken heeft. Dat God hem in Christus levend gemaakt heeft en de gerechtigheid van Christus heeft geschonken en de heerlijkheid en de rijkdom van Zijn genade, dat Hij hem uitverkoren heeft tot het kindschap Gods in Christus uit genade en hem de Geest van het kindschap heeft geschonken door wie hij roept 'Abba, lieve Vader'. Hij bidt om genadige bijstand tot het einde, zoals Christus beloofd heeft: Niemand zal Mijn schapen uit Mijn hand rukken. Ik en de Vader zijn één. Hieraan behoeft niets toegevoegd te worden. Dat getuigt van Bijbels, geestelijk leven. En dat werk is niet tijdgebonden. Dat werk wordt door de tijd niet veranderd. Allen die het waarachtig geloof mogen kennen, gaan al dieper verstaan het: "Ik voor u." Het: door Mij voor u. Leven tot in eeuwigheid.

Ds. M.C. Tanis.

THOMAS SHEPPARD. DE WARE BEKERING 5

De Heere Jezus is het enige Middel ter verlossing.

Christus heeft als Borg voor de Zijnen voldaan. Christus heeft de schuld van de zonden der Zijnen op Zich genomen. Christus heeft de vloek en de toorn Gods gedragen. Christus heeft een volkomen gerechtigheid aange-

bracht. Christus heeft de prijs betaald, verlost in de tijd door Zijn Geest en zal de verlossing voltooien op de oordeelsdag. Plichten en worstelingen zijn nietige medicijnmeesters. We lezen op blz. 89 "O, zie op naar de Heere Jezus, Die u in een ogenblik kan genezen, wat alle schepsels in

geen jaren kunnen doen. Met welke grendelen, welke sterke boeien, welke ongeregelde lusten, verleidingen en ellenden bent u niet opgesloten? Zie, de Verlosser is uit Sion gekomen." Er zijn er die dit enige middel ter verlossing verachten. Er zijn er die de kerk uit lopen als gevangenen uit een gevangenis als de preek langer duurt dan een uur. Zulken willen niet verlost worden. Het zal het hart doorpriemen in de hel te bedenken dat er een Verlosser was, maar dat u niets van Hem wilde weten. Zij die uit en door zichzelf proberen uit hun ellende te komen dienen berispt te worden. Sheppard schrijft op blz. 90 dat een mens kan smeken en bidden tot de hemel en de aarde ervan schudden en tot de tong versleten is, maar het is alles tevergeefs. Het doen van plichten kan niet een vonk van Gods toorn uitblussen, want ze zijn het bloed van Christus niet. God zal niet één zonde vergeven zonder het bloed van Christus. Het werk van Christus vormt geen aanvulling op het werk van een mens. Sheppard vermaant om de zaligheid die door Christus is verworven niet te veronachtzamen of te verwerpen. Aan alle mensenkinderen dient het Evangelie gepredikt te worden. Christus beveelt te buigen onder Zijn scepter. Wie de middelen tot verzoening veracht heeft en de genade verworpen heeft wordt geroepen terug te keren. Jeremia 3:1 'Gij hebt met vele boeleerders geboeleerd, keer nochtans weder tot Mij', spreekt de HEERE.' Ook wijst Sheppard op Matth. 11:28 'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt'. Vreest u dat de genadetijd voorbij is? In Jesaja 65:2 staat 'Ik heb Mijn handen uitgebreid de ganse dag, tot een wederstrevig volk.' De genadetijd is nog niet voorbij. We lezen op blz. 95 "O, kom dan, gij arm, eenzaam, verloren, blind, vervloekt niets. Ik wil u zalig maken. Ik wil u rijk maken. Ik wil u vergeven. Ik wil u verlichten. Ik wil u zegenen. Ik wil alles voor u zijn en alles voor u doen. Zou dit niet het hart van een duivel overreden en doen smelten?"

De voorwaarden om Christus te verkrijgen.

Sheppard schrijft over een ruil van wat de mens heeft of is met Christus voor wat Hij is of heeft. Die ruil bestaat uit de volgende zaken: Zichzelf weggeven aan Christus met hoofd, hart, tong, lichaam en ziel, dan neemt Christus uw plaats in in de

hemel. Geef al uw zonden weg aan Christus en Hij zal zonde voor u gemaakt worden. Geef uw eer, plezier, winst en leven weg voor Hem en Hij zal u Zijn kroon en eer, Zijn leven en alles weggeven. Geef uw vodd en eigengerechtigheid weg en Hij zal u Zijn klederen en gerechtigheid geven.

Waarom mensen Christus verwerpen. Sheppard noemt vier soorten mensen die Christus verwerpen. Allereerst geringschattende ongelovigen. Zij spreken over het eerbiedig aanhoren van predikers, zij spreken over de kwaliteit van de preek, maar trekken geen profijt van het aanbod van Christus. Vervolgens wanhopige ongelovigen: de zonden zijn zo groot en het hart is zo hard, zij lopen de zonden achterna. De aanmatigende ongelovigen zijn vervuld met een ijdel vertrouwen op Christus, klagen nooit over gebrek aan geloof, alleen over de zwakheid van hun geloof. Tenslotte wankelmoedige, twijfelachtige ongelovigen: Zulken zien wel veel goeds in Christus maar willen niet scheiden van hun geliefde zonden.

Christus verwerpen is een grote zonde.

Het is het bloed van de Zoon van God met voeten treden. Het is God-onterend. Het is een ondankbare zonde: Gods grootste liefde wordt veracht. Sheppard noemt het zelfs een onvergeeflijke zonde. En een zware zonde. Deze zonde zal kwelen in de hel.

Vermaning.

We lezen op blz. 99 "Word dan uitgedreven uit uzelf, naar de Heere Jezus! De hemel en aarde verlaten u en hebben u in de steek gelaten. Nu is er maar Eén die u goed kan doen en uw ziel kan verlossen van eindeloze smart. Ga naar Hem en grijp Hem aan, niet met een aanmatigende hand en uit liefde voor uzelf om uzelf te redden, maar met de hand des geloofs en uit liefde tot Hem, om Hem eer te bewijzen." Wie ermee wordt aangevallen of Christus Zijn bloed wel voor hem of haar gestort heeft, dient te luisteren naar Joël 2:14: 'Wie weet. Hij mocht Zich wenden.' U zult zeker sterven, maar als u tot Christus gaat, kunt u genade krijgen. "Ik kan maar sterven, en het is beter aan Christus' voeten te sterven dan in mijn eigen modderpoel."

Zeer weinigen worden zalig.

Boven dit hoofdstuk 5 staat Matth. 7:14 'Want de poort is eng en de weg is nauw die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die dezelve vinden.'

De duivel heeft een menigte aanhangers, maar Christus heeft een klein kuddeke. De eeuwen die achter ons liggen laten zien dat er maar weinigen zalig worden. In de tijd van de zondvloed waren er maar weinig godvrezenden. Israël was door de Heere uitgeleid uit Egypte en werd wonderlijk verzorgd in de woestijn. Maar in het merendeel van hen heeft de Heere geen welgevallen gehad. In de boeken der koningen lezen wij van wijdverbreide afgodendienst. In de tijd van de omwandeling van de Zaligmaker was het niets beter. We lezen in Johannes 1:11 'Hij is gekomen tot het Zijne, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen.' In de tijd van de apostelen hadden velen de naam dat zij leefden, maar zij waren dood. Ook in de tijd van de Reformatie waren er veel onbekeerden. We lezen de volgende vraag in de Bijbel: zal Christus bij Zijn wederkomst nog geloof vinden op de aarde? Velen op deze wereld liggen verdrongen in goddeloosheid en bijgeloof. Ook in Europa is het niet best gesteld. Een groot gedeelte is rooms. Er zijn blinde, ijdele en lichtzinnige predikanten. Chrysostomus (345-407) zegt in zijn vierde preek tot de inwoners van Antiochië 'Hoevelen denk u dat er in deze stad zalig zullen worden? Het zal een hard woord voor u zijn, maar ik zal het toch zeggen: Al bent u met zovele duizenden, toch kunnen er geen honderd gevonden worden die zalig zullen worden, en ik twijfel ook aan hen. Welk een laagheid wordt er niet gevonden onder de jeugd? Welk een vadsigheid onder de ouderen?'

Er zijn mensen die zich uitleven in de zonden. Er zijn ook burgerlijk beschaaft mensen die slechts geketen-de wolven of tamme duivels zijn. Er zijn huichelaars. Er zijn vormelijke belijders en vleselijke evangeliedienaars. Zij hebben alleen maar een gedaante van godzaligheid. Ze bedriegen anderen en zichzelf.

Sommige mensen worden nooit door de duivel geplaagd omdat de duivel al zeker van hen is. Daarom spreekt de duivel luid van vrede tot hen. Zij slapen totdat ze wakker worden in de vlammen van de hel. Ze zijn vrienden van de wereld en vijanden van God. Er kunnen door zulke mensen heel

wat tegenwerpingen gemaakt worden. Zij kunnen er bijvoorbeeld op wijzen dat zij dikwijls bidden. Maar het echte gebed wordt gemist. Er kan sprake zijn van tijdgeloof. Judas had berouw van zijn zonde. Bedenk dat de Heere eenmaal aan een zeer nauwkeurig onderzoek zal onderwerpen. Zo ging het met de vijf dwaze maagden die door de vijf wijze maagden nooit ontdekt werden totdat de deur der genade voor hen gesloten werd. Strijd om te behoren tot een van hen die zalig zullen worden, al zou het u al uw bezit, ja zelfs uw bloed kosten. Waarin overtreft een kind van God anderen die niet werkelijk de Heere vrezen? Een onwedergeboren mens, al gaat hij nog zover en al doet hij nog zoveel, hij leeft in een of andere zonde. Dit kan een openbare of een verborgen zonde zijn. Er wordt toegegeven aan de zonde en geleefd in de zonde. Geen onwedergeboren man of vrouw werd ooit arm van geest, om zo van al zijn plichten afgetrokken en tot

Christus gebracht te worden. Er wordt gerust in een wettische gerechtigheid en in een doen van plichten. We lezen op blz. 114 "Ik heb vele belijders gezien die voorop liepen in het doen van alle goede plichten, die, als ze gezift werden, even onwetend van Christus bleken te zijn als blokken. En als een mens Christus niet kent, en slechts weinigen kennen Hem, dan moet hij wel rusten op zijn plichten, omdat hij Christus niet kent, tot Wie hij moet gaan of gedragen moet worden als hij ooit zalig zal worden. Onwedergeborenen willen zich niet alleen met Christus tevreden stellen, zij willen behalve Christus ook de wereld hebben. We lezen op blz. 114 "Als mensen die in gewetensnood verkeren, troost ontvangen van Christus, dan zijn ze tevreden. Als ze door Christus van de hel verlost worden, dan zijn ze tevreden, maar Christus Zelf schenkt hun geen bevrediging. Zover gaat een huichelaar niet."

Ds. A. van Heteren.

nota bene verwekte hij een kind bij Sara's dienstmaagd. Abraham nam Hagar echter niet ter vrouw; zij bleef hun dienstmaagd en zo bleef ook God haar noemen. Wegen van dwaasheid en zonde, daar in de tent van een lief kind van God. Het gebeuren heeft veel leed veroorzaakt bij alle partijen. Nee, God ziet de zonden van Zijn volk niet door de vingers en zal het hun ordentelijk voor ogen stellen. Het wordt hun ook tot zonde en dwaasheid. In die weg ervaren ze dat de Heere een gaarne vergevend God is, maar ter verootmoediging kastijdt Hij hen ook!

Izak heeft altijd zijn Rebekka gehad. Veel hebben zij geleden onder de veelwijverij van hun zoon Ezau, die met heidense vrouwen trouwde. Die vrouwen zijn hen een bitterheid des geestes geweest.

Maar Jakob dan, hij had toch immers vier vrouwen? Hoe ging dat ook alweer? Hij had zijn oog op slechts één geslagen, op Rachel. Dat is normaal. Als een jongen verliefd is op een meisje, is er voor hem maar één, naar anderen taalt hij niet. Als we in Genesis 29:30 lezen dat Jakob Rachel liever had dan Lea, betekent dat dan ook dat hij Rachel lief had in tegenstelling tot Lea, die hij niet lief had. Maar in Jakobs geval liep het door toedoen van een listige en hebberige Laban allemaal wat anders.

Voor het allemaal goed en wel tot Jakob doordrong had hij twee vrouwen getrouwd. Later gaven zowel Lea als Rachel hun dienstmaagden aan Jakob, ook tot een vrouw. Jakob had er dus inderdaad vier. Die derde en vierde vrouw werden door Jakob blijkbaar zonder tegenspreken geaccepteerd. Bij Lea was hij nog bedrogen. Maar Bilha en Zilpa er bij te nemen, zij het op aandrang van Rachel en Lea, was niet nodig geweest.

Dat de Heere, ondanks allerlei menselijke intrigues, Zijn Raad uitvoert is een andere zaak! Veel geschiedt er tegen Zijn wil, maar desondanks blijft ook waar: Mijn Raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen! Maar het feit dat God Zijn Raad uitvoert, geeft mij geen vrijbrief om maar te leven naar eigen goeddunken. Dat Elkana zich twee vrouwen nam, was onjuist en veroorzaakte onvrede en verdriet. Toch werd uit dat huwelijk een groot richter, een kind en knecht Gods geboren, Samuel! Dat David Bathseba stal, terwijl hij al vele vrouwen had, was kwaad in de ogen des

VRAGENRUBRIEK

Voor mij ligt de volgende vraag: "De Heere God heeft man en vrouw geschapen, één man en één vrouw in het huwelijksverbond, dat is de scheppingsorde Gods. Deze bedoeling Gods met het huwelijk is ook in het Oude Testament menigmaal overtreden, niet alleen door ongeloovigen, maar ook wel door kinderen Gods. Ezau nam zich twee vrouwen en Jacob door bijzondere omstandigheden kreeg 4 vrouwen en hieruit zijn de 12 stammen Israels voortgekomen. Heeft de Heere hierover Zijn goedkeuring gegeven? Ziet Hij de zonden van Zijn volk soms door de vingers? Want in Openbaring 7 lezen we van de verzegelden uit de 12 stammen Israels. Hoe moeten we dit met elkaar rijmen? Tevens opmerkelijk, dat de naam van de stam Dan er niet in voorkomt; heeft dat ook betekenis?"

Nu het antwoord. We moeten er inderdaad van uitgaan dat God het monogame huwelijk bedoeld heeft: de man trouwt één vrouw. Hoor maar: "Daarom zal de man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aankleven en zij zullen tot één vlees zijn", Gen. 2:24. Ook op deze schep-

pingsordinantie heeft God het goddelijk stempel gezet: zeer goed! Genesis 3 beschrijft de zondeval en Genesis 4 laat al veel van de verwoestende gevolgen van de val zien. De zonde tast alles aan. Gods instellingen worden omver geworpen. Het is de goddeloze Lamech die zich twee vrouwen neemt. Het staat uitdrukkelijk vermeld. Daar proeven we de afkeuring van de Heere in. De zondvloed maakte aan de eerste wereld een einde. Maar niet aan de zonde. Begon de nieuwe wereld met 4 mannen en 4 vrouwen, niet lang duurt het of we lezen weer van polygamie, veelwijverij. De dwaze mens wandelt toch zo gaarne naar het goeddunken van zijn boze hart. De wil van God wordt als een knellende band ervaren. De zonde went. De zonde dringt zich in allerlei verbanden in. Er komen zondige gewoonten. En naar gelang de tijd verstrijkt, worden bepaalde zaken niet meer als zonde gezien. Polygamie werd zo'n gewoonte. We treffen het in Gods Woord inderdaad zelfs onder Gods kinderen aan. Laten we eerst naar de aartsvaders gaan. Abraham had slechts één vrouw. Door toedoen van zijn eigen vrouw

Heeren. Toch is uit die verbintenis een kind geboren dat juichen mag voor Gods troon. Ook Salomo, de koning des vredes werd uit David en Bathseba geboren. Een man overigens die wat polygamie betreft de kroon zou spannen! En hij hing nog wel met liefde aan die vrouwen, dat was een grote zonde! Veel geschiedt onder Gods toelating. Maar dat is wat anders dan goedkeuring! De Bijbel verzwijgt nergens de nare gevolgen van welke zonde dan ook. Maar zij dit ons tot troost dat de Heere in Zijn wijsheid, alwetendheid en genade overal boven staat!

De vraag roept andere vragen en gedachten op, waar ik de volgende keer bij stil wil staan, om dan ook nog

in te gaan op het ontbreken van Dan in Openbaring 7. Wel noem ik u vast iets, zodat de lezers er vast over kunnen nadenken. Wordt polygamie niet in de wetgeving verondersteld, dus eigenlijk niet afgekeurd? Zie Exodus 21:10 en Deut. 21:15-17. Wat te denken van Numeri 12:1? Nam Mozes zich ook een tweede vrouw? En hoe moeten wij 2 Sam. 12: 8 uitleggen? Hoe groot het gevaar ook is om je te verliezen in onbelangrijke dingen en daarbij het ene nodige te vergeten, stelt het lezen van Gods Woord ons toch ook wel voor dergelijke vragen. Wel, daar hebben wij nu onze vragenrubriek voor!

Ds. K. Hoefnagel

"Hij(de Heilige Geest) dringt door tot de binnenste delen van de mens met de krachtige werking van de wederbarende Geest" Wat gebeurt er dan? "Hij opent het hart dat gesloten is; Hij vermurwt dat hard is; Hij besnijdt dat onbesneden is. In de wil stort Hij nieuwe hoedanigheden in en maakt dat die wil; die dood was levend wordt; die boos was goed wordt; die niet wilde nu metterdaad wil; die wederspanning was, gehoorzaam wordt" Voor de wedergeboorte was er wel eens een indruk geweest, vrees en ontroering, een gevoel van onverschilligheid, maar dat ging weer over. Het gebeuren van de wedergeboorte is een unieke ervaring. Deze Gods daad is niet te begrijpen. Het is een bovennatuurlijke, een zeer krachtige en tegelijk zoete, wonderbare verborgen en onuitsprekelijke werking"(art. 12) Ze wordt vergeleken met de schepping, met de opstanding uit de doden, enz. Waar je wel weet van hebt is de beleving van de uitwerking van de wedergeboorte.

VOOR DE JEUGD

Dordt voor jouw(16)

D.L. H. III/IV paragraaf 11-13

Stel je voor je bent op reis en je maakt met en groep een wandeling door de bergen. Op een bergweide is een boer bezig met zijn koeien. Hij ziet jullie lopen. Dan roept hij jullie toe: "Jullie zijn op een dwaalspoor, terug, terug!" Jullie kunnen op verschillende manieren reageren. Er is een deel dat hem niet hoort. Sommigen lachen hem uit. Anderen twijfelen. Enkelen draaien zich om, maar keren halverwege weer terug naar de groep. Maar er zijn ook groepsleden, die deze boer geloven. Zij overwegen zijn woorden, verlaten de groep, volgen de waarschuwing op en vragen naar de goede weg. Zo gaat het ook als een dienaar van Gods Woord oproept tot bekering, waarschuwt voor het eeuwige verderf en de weg naar de zaligheid aanwijst. Er wordt vanuit het boze mensenhart verschillende op gereageerd. Maar als iemand de roepstem van het Evangelie ter harte gaat nemen, dan heeft zich een groot wonder voltrokken. Namelijk *het wonder van de wedergeboorte*. Dat wonder zal met jou moeten gebeuren.

Herscheppende daad van God

Paragraaf 11 begint ons uit te leggen dat de wedergeboorte een gevolg is van het uitvoeren van Gods Welbehagen. Zijn plan om de uitverkorenen zalig te maken. Wat gaat Hij doen, als iemand wordt wedergebo-

ren? Hij brengt hem of haar in aanraking met de prediking van het Evangelie. Voor de remonstrant is dit genoeg. Hij zegt dat iemand door aanrading wederomgeboren kan worden. Maar wij belijden op grond van Gods Woord, dat jij allereerst krachtig verlicht moet worden door de Heilige Geest. Dit licht gaat op in je verduisterd verstand. Zonder dit licht van de Geest is jouw kennis alleen letterkennis. In Gods Woord wordt dit genoemd: de opening van het verstand (Gal.1:16), verlichte ogen (Efez.1:18). Vergelijkbaar met de eerste scheppingsdaad, toen God zei: "Daar zij licht!" (Gen.1:3) Als een blinde die ziende gemaakt wordt. Als een dove, die horende wordt. De Heilige Geest geeft een zielsoor en een zielsoog. Het zijn de eerste poorten die opengebroken worden in de stad mensziel. Buiten dat licht missen we de rechte kennis van God, van onszelf en van Christus. We verstaan de rechte verhouding tussen wet en evangelie niet. Er is geen kennis van onze zonde en schuld, namelijk in haar God-onerende en bedroevende karakter. Zonder Geestes licht zien we onze onmacht als een lot in plaats van onze schuld. Door dit licht wordt het anders. De Heilige Geest werkt een nieuwe scherpzinnigheid. Door dit licht wordt de toegang voor het Woord van God tot ons hart bereid. Er moet namelijk meer gebeuren, dan alleen de verlichting van jou verduisterd verstand. Onze D.L. zeggen:

Vruchtbare werking in je hart

De Heilige Geest werkt de wedergeboorte *zonder ons in ons*. Door het krachtige ingrijpen van God gaat er wat met je gebeuren. Vader Brakel noemt in zijn 'Redelijke Godsdienst' een aantal verschillende manieren. Een snelle bekering, zoals bij de moordenaar aan het kruis. Een schokkende bekering, zoals bij de stokbewaarder. Een evangelische bekering, zoals bij Zacheus. Een bedaarde bekering van bevindelijke Godskennis en zelfkennis, zoals bij Lydia. Een bekering met vele wisselingen, dan weer wel, dan weer niet. Brakel legt de nadruk op de werkingen van de wedergeboorte. De D.L. noemen dat een *zoete werking*. Daar wordt mee bedoeld de werking van Gods genade en liefde in het hart. Dit wordt in de schijnbekering gemist. Daar is wel berouw, maar deze leidt of tot wanhoop (Judas) of zij gaat niet gepaard met bekering (Achab). Door de zoete werking van de Heilige Geest wordt de droefheid naar God over de zonde geboren in je hart. Dat doet niet van God wegvluichten, maar juist naar God toe vluchten. De bekerende genade gaat gepaard met geloof, dat alleen bij de HEERE verlossing en heil te vinden is. Uit deze droefheid naar God vloeit een hartelijke bekering van je levenswandel voort. Je krijgt een hekel aan je eigen boze neigingen, die uit je hart voortkomen, je schaamt je over het verle-

den, waarin je jezelf bewust van de HEERE en Zijn dienst aftrok. Je gaat tot God roepen om bekering, om vergeving van al je zonden. Het Goddelijke berouw is vervuld met liefde tot God. Je wil en kunt die God niet missen. Die liefde brengt de werkingen van het geloof opgang in een roepen en smeken tot God en Zijn genade. Het geloof is nog er zwak en onvolmaakt in haar werking. Het bestaat in het begin meestal uit een verlangen naar Christus, om door Hem van God in genade aangenomen te worden. De Heilige Geest is namelijk de Leidsman tot Christus. Hij gaat plaats maken voor noodzakelijkheid van Christus. Hij leert op Zijn school,

dat jij vanwege jouw zonden de eeuwige straf hebt verdiend. Hij leert jouw hoofd voor God te buigen. Hij leert jou om met al je zonden de toevlucht te nemen tot Gods genade, geopenbaard in de Heere Jezus Christus. Als de genade Gods in je hart komt, dan laat die genade je niet zoals je bent. De genade neemt de onmacht weg en herstelt stap voor stap de oorspronkelijke bekwaamheid ten goede. De verdorven wil sterft af en een goede wil ontstaat. De HEERE neigt je hart en Hij voegt het saam, tot het vrezen van Zijn naam. Ontvang de hartelijke groeten van jullie vriend,

Ds. K. Visser

BRIEVEN AAN OUDERS (7)

't Was kerstfeest geworden in de tent van Abraham en Sara. De 90-jarige Sara had een zoon gebaard. Het kind van het wonder. Izak is zijn naam. Want God had Sara een lachen gemaakt. Izak was onderpand, waarborg van de toekomst van het Zaad der vrouw. "Abraham, in uw zaad zullen alle geslachten van het aardrijk

gezegend worden". Vanaf dat moment heilige concentratie. Op hoop tegen hoop. De kleine Izak in de wieg - wat is de Heere een Waarmaker van Zijn woord! U kunt u afvragen zouden Gods beloftenissen immer hun vervulling missen? O het kan zo lang duren. Ja - het kan zo lang duren voordat al onze mogelijkheden zijn

heengegaan. Weet dat God altijd komt in de weg van onze onmogelijkheden. Opdat u zoudt zingen: "Gij hebt door wonderen ons bevrijd". Daarom houdt aan, en grijpt moed.

't Zou te begrijpen zijn wanneer Izak voor Abraham alles zou zijn geweest. God laat hem examen doen. Abraham, wie hebt gij liever Mij of uw zoon, wie gaat bij u voorop?

Daar ligt Izak gebonden op het altaar. Het offermes is boven zijn hoofd. O wat ziet hij in de ogen van zijn vader liefde voor God, de Heere.

Ouders u maakt van uw kind toch geen afgod? Of van iets anders, van uw bezit, van uw geld? Gods eis is duidelijk: Hem liefhebben boven alles, met geheel uw verstand, met geheel uw hart, met geheel uw ziel, met alle krachten. De Heere duldt niet dat u iets liefheeft naast Hem of boven Hem. Wat zijn kinderen rijk gezegend met ouders die in de praktijk van het leven tonen dat de Heere in alles voorop gaat.

O zeker - dat is genade, dat is het werk van de Heilige Geest. Door de val in het paradijs staat God niet meer voorop, maar wijzelf. We zijn grote egoïsten geworden. Als ik maar dit, als ik maar dat, als ik maar in de hemel kom. We zitten er helemaal vol mee. De vrucht van de levendmaking is dat God weer voorop komt.

Weet dit: dat God u als bij Abraham examen laat doen. Hangt het van ons af dan zakken wij altoos. Hoe menigmaal is dat al niet gebleken. Door Gods Geest wordt het: "Heere, Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb." Hier is dan de vrucht van de liefde Gods Die Zijn eniggeboren Zoon niet spaarde.

Golgotha en Moria liggen dicht bij elkaar.

Ds. P. van Zonneveld

HAAMSTEDE CONFERENTIE

Inmiddels zijn de onderwerpen bekend, van de referaten, die D.V. gehouden zullen worden op 1, 2 en 3 september 2003 op de 19e Haamstede conferentie. Deze conferentie zal voor de tweede keer worden gehouden in het conferentieoord "Mennorode" te Elspeet.

Het programma ziet er als volgt uit:

Maandag 1 september

- 11.00 uur Ds. J.J.M. Kieviet, opening;
- 15.00 uur Ds. K. ten Klooster, kerkhistorische lezing over Thomas Halyburton (1674-1712);
- 16.30 uur Ds. W. van Vlastuin, Pastoraat rondom de Heilige Doop;
- 20.00 uur Ds. M. Goudriaan, Waarachtig God, waarachtig mens (1).

Dinsdag 2 september

- 09.30 uur Ds. A. Beens, Prikkelen en nagelen; lessen uit de Prediker (1);
- 11.00 uur Ds. J. Westerink, Hoe bereikt de prediking het hart van de hoorder;
- 15.30 uur Drs. B. Tiggelaar, Wereldschokkende ontwikkelingen; nieuwe technologische mogelijkheden in de komende 50 jaar bij ICT;
- 20.00 uur Ds. M. Goudriaan, Waarachtig God, waarachtig mens (2).

Woensdag 3 september

- 09.30 uur Ds. A. Beens, Prikkelen en nagelen; lessen uit de Prediker (2);
- 11.00 uur Ds. W. Harinck, sluiting.

Deze conferentie staat open voor predikanten, evangelisten, leraren godsdienst, studenten die zich voorbereiden op het predikantschap. Nadere informatie bij A. de Visser, Middelharnis, tel. 0187-483071.

HELPENDE HANDEN WONEN IN WERKENDAM

Halverwege de maand mei wordt in Werkendam de eerste paal geslagen voor een nieuwe woonvoorziening. In dit woonproject is plaats voor acht mensen met een verstandelijke handicap die overdag werken op een dagactiviteitencentrum, een Sociale Werkplaats of in het vrije bedrijf.

De appartementen worden gebouwd en verhuurd door de woningbouwvereniging "Werkendam Vooruit" en Siloah (Stichting Gehandicaptenzorg

van de Gereformeerde Gemeenten) zal op de momenten dat de bewoners aanwezig zijn de begeleiding en zorg gaan bieden.

Er zijn nog twee appartementen beschikbaar.

Voor inlichtingen hierover kunt u via het landelijk bureau contact opnemen met mevrouw W.E. Vroegindeweij of de heer A. Louter. Telefoon (0348) 489970. De eerste paal is 16 mei door de toekomstige bewoners geslagen.

KPC BELIJDENIS DOEN

"Wil je de Heere niet dienen? Kom dan nu naar voren en zweer hier voor de kansel je doop af." Dergelijke krasse taal kwam eens uit de mond van

Ds. Smytegeld. Het illustreert de relatie tussen doop en belijdenis en de spanning waarin het doen van belijdenis staat. Ds. P.D.J. Buijs gebruikte het voorbeeld in zijn lezing van j.l. zaterdag 10 mei tijdens een LCJ Kruispuntconferentie over 'Belijdenis doen'. Hij ging in op 'belijdenis doen in relatie tot God'. Ds. H. Korving sprak over 'belijdenis doen in relatie tot de gemeente'. Er waren ruim 50 jongeren aanwezig en daarmee zat de conferentie meer dan vol.

...voor God

Ds. Buijs stond allereerst stil bij de Bijbelse basis van belijdenis doen. In de Bijbel is sprake van belijdenis van schuld, van de persoon en het werk van Christus en ook van publieke

belijdenis. Het vuur van het geloof gaat gepaard met de warmte van de belijdenis. Vanuit de geschiedenis van de kerk toonde ds. Buijs aan dat bij het doen van belijdenis gevraagd werd naar kennis van de leer en persoonlijk geloof. Hij ontcrachtte de gedachte dat belijdenis doen een zaak van onze eigen keuze is. Een dergelijke gedachte is een misvatting, omdat we al (verkeerd) gekozen hebben en God de enige is die recht op ons heeft. Zijn dienst als een gelijkwaardige keuze tegenover het leven zonder God stellen, is vanwege het verbond onmogelijk. Dit plaatst ons in de spanning die ds. Smytegeld aangaf. Het wonder is dat God raad weet met deze onmogelijkheid.

...van de waarheid?

Een vraag die voor veel jongeren dringt is over welk geloof we spreken. Gaat het om een historisch geloof dat de waarheid van Gods Woord beaamt? Of mag de kerkenraad vragen naar waar geloof? Onze Generale Synode heeft in het verleden uitgesproken dat, alhoewel de kerkenraad het hart niet kan beoordelen, zij wel naar kenmerken van geloof vragen mag. Is er iets van de beleving van zonde en schuld te merken? Merk je aan de jongere dat hij of zij Christus wil leren kennen, of al iets van hem heeft leren kennen? Belijdenis van de waarheid is ten diepste ook alleen mogelijk met een hart dat in beginsel vernieuwd is. De waarheid is tenslotte geen leer, maar een Persoon, Christus, die zegt: 'Ik ben de Waarheid'. Ook de relatie tussen belijdenis en Heilig Avondmaal kwam aan bod. Ds. Buijs benadrukte dat dezelfde maatstaf geldt en dat alle automatisme uit de boze is.

...voor de gemeente

Na een gezellige maaltijd en de nodige ontspanning, houdt ds. Korving een praktische lezing over de relatie tot de gemeente. Hij laat zien dat je belijdenis doet 'samen met alle heiligen'. Het is 'hetzelfde zeggen' als de Bijbel, het voorgeslacht en de medegemeenteleden. Belijdenis is een persoonlijke zaak, maar het zoekt ook de gemeenschap. Door belijdenis te doen neem je een verantwoordelijkheid op je. Is jouw antwoord meer dan een vernislaagje? Wat is er in je leven van hartelijk dienstbetoon en betrokkenheid (zondags en doordeweeks) te zien? Tegelijkertijd gebruikte ds. Korving ook het voorbeeld van

Wij nodigen u hartelijk uit tot het bijwonen van de **BIJBELDAG in Gent**, naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van de evangelisatiepost, waar onze evangelist br. H. Bor werkzaam mag zijn.

We hopen D.V. zaterdag 21 juni 2003 de Bijbeldag te houden welke aanvangt om 10.30 uur.

Het thema van deze dag zal zijn: "*Jezus Christus: altijd*"

Programma:

Morgenbijeenkomst, aanvang 10.30 uur, einde 12.00 uur:

Opening: ev. H. Bor te Gent

Deelthema 1: "*Jezus Christus: gisteren*", door ds. J.P. Boiten

Middagbijeenkomst, aanvang 14.00 uur, einde 15.30 uur:

Deelthema 2: "*Jezus Christus: heden*", door ds. K. Visser

Deelthema 3: "*Jezus Christus: in eeuwigheid*",
door ds. P. den Butter.

Medewerking zal verleend worden door het zangkoor "Sursum Corda" uit Sliedrecht

Er is ook een kindercrèche aanwezig.

Plaats: Centrum "Ten Berg", Halvemaanstraat 94, Gent, Sint-Amandsberg. (zie routebeschrijving)

We hopen dat we velen van u op de Bijbeldag mogen ontmoeten en dat we met elkaar een gezegende dag mogen hebben.

Namens de Stichting ter bevordering van het evangelisatiewerk in Oost-Vlaanderen (België)

Th. Heystek. (secr.) 0187-485460

ROUTEBSCHRIJVING

Vanuit Nederland: E17 Antwerpen – Gent

Dan afslag "Gent-zeehavens"

Deze weg volgen tot aan de verkeerslichten (Kennedylaan, betonnen silo's). U kunt hier alleen rechts- of linksaf. U gaat daar linksaf.

Vlak voor de tunnel rechts de afslag "Oostakker".

U komt dan op de Hogeweg. Daarna rechtsaf de Vioitatiestraat in.

Vervolgens weer rechtsaf de Halve Maanstraat in en u ziet daar Centrum "Ten Berg".

Bussen kunnen op een plein in de volgende straat parkeren.

een zijden plant en een levende plant. Het is niet altijd even mooi in het leven van een christen. Soms is hij droog en dor, soms vol en fris. De dominee ging vanuit Titus 1 verder in op belijdenis en levenswandel en ook op de roeping en de bereidheid om altijd verantwoording af te leggen van de hoop die in je is.

We zien terug op een intensieve conferentie die doordrong naar het hart en concreet inging op de praktijk van ons staan in de gemeente.

BOEKBESPREKINGEN

Michiel Bakker, Achter de slagboom, 79 blz., €8,50, Uitgave De Banier-Utrecht.

De ondertitel luidt: "Ontmoetingen met asielzoekers." Dit lezenswaardige boekje geeft inzicht in de problemen,

moeiten, zorgen en vragen van asielzoekers in Nederland. Ieder heeft zijn eigen achtergrond, persoonlijke levensgeschiedenis, vluchtverhaal, traumatische ervaringen en levensovertuiging.

Onder asielzoekers zijn ook mensen met een christelijke levensovertuiging. De auteur is journalist bij het Reformatorisch Dagblad. Hij is voorzitter van een interkerkelijke diaconale werkgroep rondom het ACZ Zeevolde. De inhoud van dit boekje is eerder verschenen in het Reformatorisch Dagblad.

De Bijbelgetrouwe kerken in Mozambique maken sinds het einde van de burgeroorlog (1992) een stormachtige groei door. Mede dankzij het werk van Trans World Radio voegen zich dagelijks mensen bij de gemeente. Binnen deze kerken is een groeiende behoefte aan opleiding en training. Deputaten Buitenlandse Zending van de Chr. Geref. Kerken hebben om die reden een team van vijf mensen uit Nederland en Mozambique aan het werk in de provincie Zambezia om in die behoefte te voorzien.

Binnenkort zal een tweede fase in dit project van start gaan: een voortgezette opleiding voor voorgangers van de diverse Bijbelgetrouwe kerken in het zendingsgebied. Daar één van de Nederlandse werkers aan het einde van 2004 zal repatriëren, plaatsen deputaten onderstaande oproep

Deputaten voor de Buitenlandse Zending van de Chr. Geref. Kerken roepen kandidaten op voor de functie van

Toerustingswerker (m/v)

voor de Bijbelgetrouwe kerken in de provincie Zambezia in Mozambique.

Deze zal onder meer als taak hebben:

- leiding geven aan het team van zendingswerkers;
- vormgeven en ontwikkelen van het onderwijs in de tweede fase.
- mede gestalte geven aan het beleid voor het toerustingswerk en dat beleid uitvoeren.

Van de kandidaat wordt verwacht dat deze

- affiniteit heeft met het werk van de zending en zich daartoe geroepen weet;
- managementkwaliteiten bezit zoals leidinggeven, coachen, delegeren en samenwerken;
- over goede communicatieve vaardigheden beschikt;
- aantoonbare interesse heeft in (en bij voorkeur enige kennis van) onderwijssystemen zoals 'non-formal-education' (het onderwijssysteem van Theological Education by Extension, TEE);
- theologische kennis heeft op tenminste HBO-niveau en het vermogen bezit in samenkomsten uitleg van de Bijbel te geven;
- lid is van één van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
- bereid is zich te verdiepen in de geschiedenis en cultuur van Mozambique;
- bereid is om de Portugese taal te leren.

Voor wat betreft de leeftijd wordt gedacht aan een kandidaat tussen de 30 en 50 jaar.

Sollicitaties kunnen worden gezonden naar het Dienstenbureau van de Chr. Geref. Kerken, t.a.v. ds. H. Last, Postbus 334, 3900 AH Veenendaal. E-mail: h.last@cggk.nl. Uw sollicitatie, vergezeld van een curriculum vitae, wordt verwacht vóór 31 mei. U mag erop vertrouwen dat uw brief vertrouwelijk zal worden behandeld.

Als u meer informatie over deze vacature wilt, kunt u contact opnemen met

- ds. W.P. de Groot, tel. 0162-315134; e-mail: wpdegroot@planet.nl (voorzitter commissie Mozambique);
- ds. H. Last, tel. 0318-582360/555287, e-mail: lasth@hetnet.nl (algemeen secretaris deputaten).

Alexander Beith, Bedroefd en toch blij, 70 blz., € 6,90, Uitgave Den Hertog- Houten.

Het boekje heeft als ondertitel: "Gods genade verheerlijkt in vier jonge kinderen." In twee maanden tijd werden

vier jonge kinderen weggenomen uit het predikantsgezin van Alexander Beith (1799- 1891). Dat betekent een zware beproeving voor de ouders en de andere kinderen. Het is een groot verdriet wanneer er een kind uit een gezin wordt weggenomen. Nog

zwaarder is het indien het vier kinderen betreft in twee maanden tijd. Maar er mocht tegenover dit grote verdriet een grote troost staan: de ouders werden getroost bij de wetenschap dat hun kinderen in Christus ontslapen waren.

De Stichting Stéphanos heeft tot doel:

Het verzorgen van zendingswerk in Afrika en het verlenen van hulp aan weeskinderen in Malawi.

Hierbij is de Bijbel en de Drie Formulieren van Enigheid het uitgangspunt.

Uw bijdrage voor hulp aan de weeskinderen in Malawi en het zendingswerk in Afrika is welkom!

Malawi

- Predikant-directeur - Ds. R.J. Oomen
- Predikant - Ds. L. Schaafsma
- Verpleegkundigen - Thea den Ouden en Dineke de Mol
- Voedselverspreiding in verband met hongersnood

Zuid-Afrika

- Steun aan de studenten van de Mukhanyo Bijbelschool

Inlichtingen: Dhr.J.W.Akster (voorlichter), Gemeenteweg 343, 7951 PB Staphorst, tel. 0522- 464428, Email: jw.akster@filternet.nl, ook voor diaprojecties op scholen en verenigingen

Giften: Bank 33.53.07.450, Giro 199.504, t.n.v. de Stichting Stéphanos te Harskamp

Diamantweg 47, 3817 GH AMERSFOORT
Tel. 033-461 9922.

www.chinachristianbooks.org

Maak uw gift over op bankrekening:

3473.76.029

De Redelijke Godsdienst van ds. W. á Brakel.
Voor ons zo vanzelfsprekend. Voor vele huis-
kerkleiders in China onbereikbaar ver weg.

DV medio 2004 hopen we hen
dit standaardwerk in hun eigen taal

aan te bieden verdeeld
over 10 deeltjes. Een
deeltje kost slechts
2 euro. Gunt u hen
een compleet werk
á 20 euro?

De schatten der Reformatie: nu ook in China!

Buiten de vier overleden kinderen waren er nog drie dochters en vier zoons. Beith was een tijdgenoot en geestverwant van R.M. McCheyne en de broers Andrew en Horatius Bonar. Hij stond in de traditie van Rutherford en Boston. Beith heeft zelf het boekje geschreven. We lezen op blz. 52 over dochter Ann het volgende: "Zij begon met het belijden van haar zondigheid. Ze vertelde dat zij lange tijd gedachte-loos en onverschillig was over haar ziel, hoewel zij vaak overtuigingen gevoeld had.

Met diepe droefheid zei ze dat ze zelfs op de dag van de begrafenis van Matilda zo lichthartig geweest was en zichzelf met speelgoed had vermaakt. Nooit in haar leven had zij goed gedaan, noch tot eer van God geleefd. Haar verbrokenheid was opvallend en echt. Ze zag haar zonden in de spiegel van de wet. Haar vader was ervan verzekerd dat de Heilige Geest haar hart had geraakt" Op de volgende

bladzijden wordt beschreven hoe zij haar toevlucht tot Christus had mogen nemen en dat zij geen enkele behoefte meer had om terug te keren naar de wereld. Dan zou zij aan zonden en aanvechtingen blootgesteld worden. Ze mocht zich onderwerpen aan de wil des Heeren. Ze vond het niet erg om de wereld te verlaten. Op het sterfbed werd zij vertroost vanuit Psalm 23. Ann was negen jaar oud toen zij stierf. Het boek werd voor het eerst in 1839 uitgegeven.

Dhr. L.J. van Valen heeft een exemplaar van de zevende druk uit 1844 gebruikt voor zijn vertaling en naver-telling in het Nederlands. Moge het lezen van dit boekje een middel zijn tot overdenking door jong en oud van de kortstondigheid van dit leven en het zoeken van het ene nodige.

De Heere binde op het hart: "En gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap."

Spurgeon- en Philpotreis

D.V. maandag 1 t/m zaterdag 6 september 2003 hoopt ds. A. van Heteren deze reis naar Engeland te leiden.

De organisatie is in handen van Kreijkes Vakantie Idee, Rijssen. Er zijn nog plaatsen open. Wie mee zou willen gaan kan contact opnemen met ds. A. van Heteren tel. 0527- 688978 of met Kreijkes Vakantie Idee tel. 0548- 514188.

Voor info bel:

0416 - 692 787
of
0184 - 630 180

Reformatorische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen

Project

**Bijbelverspreiding
bergbevolking**

CHINA

Bijbel verspreiding

Mogen wij u iets vragen.
Heeft u een Bijbel gekocht of gekregen.
Is dat voor u eigenlijk belangrijk.
Kunt u hem missen. Weggeven.
Of liever kopen. Doorgeven.
Bonisa kan u helpen.
Bijbels in de talen van de Lisu, de Lahu
en de Miao.
Deze etnische minderheden wachten erop.

De Bijbel in alle landen, in alle handen
in alle huizen, in alle harten.

Gods Woord, de reisgids ten Leven.
Verkondiging, vertaling, verspreiding.
Woorden van eeuwigheidswaarde.
Een Bijbel kost € 3,50.
Hoeveel zou u willen kopen en doorgeven.
Voor elke Lisu, Lahu, Miao een eigen Bijbel.

Bijbels in de talen van de bergbevolking € 45.000,- (streefbedrag)

STICHTING
Bonisa
Z E N D I N G

Secretariaat: Bonisa Zending
Grachtweg 20, 2161 HN Lisse
Tel. 0252-41 82 69
Fax 0252-42 59 19
E-mail: bonisa@zonnet.nl

Een informatie-avond of een dia-lezing over de projecten in China kan voor u verzorgd worden.

Op aanvraag ontvangt u kosteloos en vrijblijvend elk kwartaal het Bonisa Zendingsblad, waarin u o.m. leest over het zendingswerk in China en bij Indianenstammen in Zuid-Amerika.

Overweeg eens of u de Bijbelverspreiding wilt steunen. U kunt, als u dat wilt, uw **Pinksterzendings-gave** en actie-opbrengsten overmaken onder vermelding van "Bijbelverspreiding".

Wij danken u voor uw steun en meeleven!

Stichting Bonisa Zending Rabobank: 33.65.54.613

Postbank 31.555.32

Friedensstimme Zorgt voor

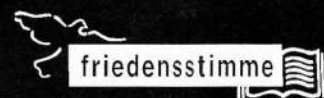
- Bijbels
- Christelijke lectuur
- Russische evangelisten
en hun gezinnen

**Uw gebed en meeleven
zijn daarbij nodig!**

Ondersteun dit werk
door uw gift op
gironummer 4132334

Meer info?
Bel (0182) 53 85 44.

Postbus 15, 2800 AA Gouda, www.friedensstimme.nl